

CIS DE STRANDJUTTER

HH

STERREN OP HET STRAND

Begin januari lagen de stranden van de Westhoek bezaaid - letterlijk geplaveid - met vele tienduizenden aangespoelde zeesterren. Massale strandingen van zeesterren lijken de laatste tijd wel meer plaats te vinden, niet alleen bij ons maar ook elders. En telkens is daar, net als voor "Sterren op de dansvloer" of "Sterren op het ijs", de nodige media-aandacht... Zeesterren spreken nu eenmaal tot de verbeelding. Wie kent niet het typische symmetrische zeesterrensilhouet, gebruikt als decoratie in reclames, tekenfilms, gedichten en andere artistieke producten? Of wat gezegd van de vele gedroogde exemplaren in de souvenirwinkels langs de kust?

Levende zeesterren te zien krijgen, dat is al wat lastiger. Zeesterren mijden immers zonlicht en leiden een eerder verborgen bestaan. Heel soms, bij laag tij, kun je er enkele zien tussen de mossels op de strandhoofden.

IS EEN DERGELIJKE ZEESTERREN-STRANDING ABNORMAAL?

Het feit dat er zoveel zeesterren aanspoelen toont vooral aan hoe talrijk de gewone zeester *Asterias rubens* in de Noordzee wel is. De soort, misschien wel één van de talrijkste dieren in de zuidelijke Noordzee, lijkt zelfs in aantal toe te nemen. Ze kent betere en slechtere jaren, afhankelijk van het overleven van de larven en van het beschikbaar zijn van voedsel. 2009 was in elk geval een goed jaar. Daar waar veel voedsel is, kunnen ze in grote groepen aangetroffen worden, bijvoorbeeld boven mosselbanken,

Toch horen ze onder normale condities niet massaal op het strand aan te spoelen. Wanneer stormwinden de zeesterren echter weten los te rukken van de zeebodem, drijven ze gedurende een zekere tijd min of meer hulpeloos rond. Als de stroming dan wat ongelukkig zit - een onderstroom naar het strand toe (veelal bij afluiddige wind) - dan eindigt de reis op het droge. In de winter, wanneer de meeste strandingen plaatsvinden, speelt waarschijnlijk ook de lage temperatuur van het zeewater een rol. De dieren geraken versuft en slagen er nog nauwelijks in om zich met hun talrijke uitstulpbare en van zuignapjes voorziene

■ Massale stranding van zeesterren en Amerikaanse zwaardschedes begin januari 2010 op de stranden van de Westkust (JD)

mini-voetjes (onderaan de armen) vast te hechten aan de zeebodem. Zo plots als ze gekomen zijn, kunnen de zeesterren ook weer van het toneel verdwijnen. Al na enkele dagen kan de hele massa weer zeewaarts zijn verhuisd. Of deze sterke dieren een verblijf op het strand overleven hangt vooral van de duur af.

HARD EN MEEDOGENLOOS

Het regeneratievermogen van zeesterren is legendarisch. Het verlies van één of meerdere armen wordt hen niet fataal. Sterker nog, losgerukte armen groeien geleidelijk weer aan. Daardoor overleven ze dikwijls de onzachte behandeling in vissersnetten. Soms kun je zeesterren aantreffen met maar één arm (de zogenaamde "komeetvorm") tot exemplaren met wel 8 armen of meer.

Aan hun leefomgeving stellen ze niet al teveel eisen. Ze komen zowel voor op harde substraten (strandhoofden, rotskusten, mosselbanken,...) als in meer zandige gebieden. Wat betreft hun voedsel zijn ze al evenmin kieskeurig. Ze kunnen wel vijf maand zonder voedsel overleven. Tweekleppige schelpdieren staan bovenaan het menu, maar ook zeepokken, afval, dode vis en kleinere soortgenoten worden niet versmaad. Toch staat de mossel met stip op nummer één. Sluipenderwijs kunnen ze een mosselbank vakkundig leegroven. Ze doen dit op een vrij griezelige wijze door hun maag uit te stulpen en langs een kier in de mossel

binnen te brengen zodat de onfortuinlijke mossel als het ware levend in zijn schelp verteerd wordt...

Volwassen zeesterren kennen niet veel vijanden. Hooguit moeten ze in tijden van voedseltekort hun eigen soortgenoten of andere soorten zeesterren vrezen. Er is dan ook niet echt veel eetbaars aan de kraakbenige en taaie dieren. Alleen de weinig kieskeurige zilvermeeuwen wagen zich wel eens aan een aangespoeld exemplaar.

BECOME A STAR!

Zijn dergelijke massale strandingen van zeesterren dan ergens goed voor? Niet echt. Destijds werden in Denemarken en de Nederlandse Waddenzee zeesterren geoogst en gebruikt als meststof op het land, maar kennelijk liet de kwaliteit toch eerder te wensen over. Anderzijds is het regeneratievermogen ook de cosmetica-industrie niet ontgaan. Dus worden er nu zeesterren - weliswaar een andere maar verwante warmwater-soort - geoogst om er collageen uit te extraheren. Dit collageen zou een herstellende werking hebben op de huid. Zeester-extract, voor een stralende look...

(FK)